

คุณธรรม จริยธรรม สำหรับข้าราชการ

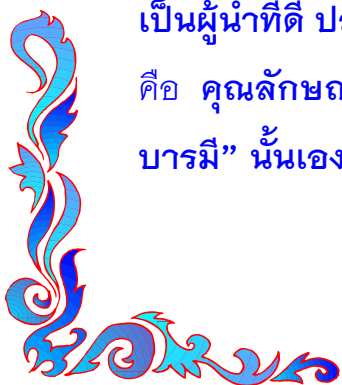
* * * * *

คุณธรรม จริยธรรม สำหรับข้าราชการ คือ การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานทุกระดับ ตั้งแต่ ระดับปฏิบัติการ และผู้บริหารระดับต้น ระดับกลาง หรือระดับสูง ให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพสูง โดยการปกครองและบริหารที่ดี (Good Governance)

การปกครองและบริหารที่ดี ตามหลักธรรมาภิบาลนั้น ผู้บริหารงานต้องมี “**ประมุขศิลป์**” คือ **คุณลักษณะความเป็นผู้นำที่ดี (Good Leadership)** อันเป็นคุณสมบัติที่ดีที่สำคัญ ของหัวหน้าฝ่ายบริหาร ลงมาถึงหัวหน้างานทุกระดับให้สามารถปกครอง และบริหารองค์กรที่ตนรับผิดชอบ ให้ดำเนินไปถึงความสำเร็จอย่างได้ผลดี มีประสิทธิภาพสูง และให้ถึงความเจริญ รุ่งเรือง และสันติสุข อย่างมั่นคง

คุณลักษณะความเป็นผู้นำที่ดีนั้น เป็นทั้งศาสตร์ (Science) และศิลป์ (Arts) กล่าวคือ สามารถ ศึกษาวิเคราะห์วิจัยข้อมูลอย่างมีระบบ (Systematic Study) จากพฤติกรรมและวิธีการปกครองการบริหาร องค์กรให้สำเร็จด้วยดี มีประสิทธิภาพสูงมาแล้ว ประมวลขึ้นเป็นหลัก หรือ ทฤษฎี (Theory) ตามวิธีการทาง วิทยาศาสตร์ (Scientific Method) สำหรับใช้เป็นแนวทาง การปฏิบัติงานของหัวหน้าฝ่ายบริหาร ให้เกิด ประโยชน์แก่การปกครองการบริหารที่ดี (Good Governance) กล่าวคือ ให้บรรลุผลสำเร็จด้วยดีมีประสิทธิภาพสูงได้ เพราะเหตุนี้ **ประมุขศิลป์** คือ **คุณลักษณะความเป็นผู้นำที่ดี** จึงชื่อว่า เป็นศาสตร์ (Science)

นอกจากนี้ **คุณลักษณะความเป็นผู้นำที่ดีนั้น** ยังเกิดจากการที่บุคคลได้เคยศึกษา หาความรู้ ฝึกฝน อบรม บ่มนิสัย และเคยปฏิบัติพัฒนาสภาวะความเป็นผู้นำที่ดี มาแต่ปางก่อน คือ แต่อดีตกาล จนหล่อหลอมบุคลิกภาพและสภาวะความเป็นผู้นำที่ดี ปกป้อง เพิ่มพูน อยู่ใน จิตสันดานยิ่งขึ้นต่อๆ มาจนถึงปัจจุบัน **ประมุขศิลป์** คือ **คุณลักษณะของความเป็นผู้นำที่ดีเช่นนี้** ชื่อว่า เป็นศิลป์ (Arts) ซึ่งก็คือ “**บุญบารมี**” นั่นเอง

คุณธรรม จริยธรรม สำหรับข้าราชการ นั้น ประกอบด้วยหลักธรรม ๔ ประการ คือ

- ๑. หลักการครองตน
- ๒. หลักการครองงาน
- ๓. หลักการครองคน
- ๔. หลักธรรมมาภิบาล

หลักการครองตน

หลักการครองตน ประกอบด้วยหลักธรรมดังต่อไปนี้

๑. เป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี คือ เป็นผู้มีสุขภาพกาย และ สุขภาพจิตที่ดี

๑.๑ มีสุขภาพกายที่ดี คือ เป็นผู้มีสุขภาพอนามัยที่ดี มีท่วงท่ากิริยา รวมทั้ง การแต่งกาย ที่สุภาพ เรียบร้อย ดึงงาม สะอาด และดูสง่างามสมฐานะ

๑.๒ มีสุขภาพจิตที่ดี คือ เป็นผู้มีอัธยาศัยใจคอที่งาม เป็นคนดี มีศีลธรรม ได้แก่ ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา

ผู้มีศรัทธา หมายถึง เป็นผู้รู้จักศรัทธาบุคคล และข้อปฏิบัติที่ควรศรัทธา ไม่ลุ่มหลง งมงายในที่ตั้งแห่งความลุ่มหลง

ผู้มีศีล คือ ผู้ที่รู้จักสำรวมระวัง ความประพฤติปฏิบัติ ทางกาย และทาง วาจา ให้เรียบร้อย ดึงงาม ไม่ประพฤติเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

ผู้มีสุตะ คือ ผู้ได้เรียนรู้ทางวิชาการ และได้ศึกษาค้นคว้าในวิชาชีพดี

ผู้มีจาคะ คือ เป็นผู้มีจิตใจกว้างขวาง ไม่คับแคบ รู้จักเสียสละ

ผู้มีวิริยะ คือ ผู้ขยันหมั่นเพียร ในการประกอบกิจการงานงานอาชีพ และ/ หรือในหน้าที่ รับผิดชอบ

ผู้มีสติ คือ ผู้รู้จัก ยับยั้ง ชั่งใจ รู้จักคิดไตร่ตรองให้รอบคอบ ก่อนคิด พูด ทำ

ผู้มีสมาธิ คือ ผู้มีจิตใจตั้งมั่น ชมกิเลสนิวรณ์

ผู้มีปัญญา คือ ผู้มีปัญญาอันเห็นชอบรอบรู้ทางเจริญ ทางเสื่อมแห่งชีวิต ตามที่เป็นจริง

๒. **ผู้มีกัลยาณมิตตธรรม** คือ ผู้มีคุณธรรมของมิตรที่ดี ๗ ประการ คือ
- ๑) **เป็นผู้น่ารัก (ปิโย)** คือ เป็นผู้ที่มีจิตใจกอบปรีย์ด้วยเมตตากรุณาพรหมวิหาร
  - ๒) **เป็นผู้น่ารักพบพูด (ครุ)** คือ เป็นผู้ที่สามารถเอาเป็นที่พึ่งอาศัย เป็นที่พึ่งทางใจ
  - ๓) **เป็นผู้ร่าเริง น่ารัก (ภาวนีโย)** ด้วยว่า เป็นผู้ที่ได้ฝึกฝนอบรมตนมาดีแล้ว ควร แก่การยอมรับและยกย่องนับถือ เอาเป็นเยี่ยงอย่างได้
  - ๔) **เป็นผู้รู้จักพูดจาโดยมีเหตุผลและหลักการ (วัตตา)** รู้จักชี้แจง แนะนำ ให้ผู้อื่น เข้าใจดี แจ่มแจ้ง เป็นที่ปรึกษาที่ดี
  - ๕) **เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำที่ล่วงเกิน วิพากษ์ วิจารณ์ ชักถาม หรือขอปรึกษาหารือ ขอ ให้คำแนะนำต่างๆ ได้ (วจนักษโม)**
  - ๖) **สามารถแถลงชี้แจงเรื่องที่ลึกซึ้ง หรือเรื่องที่ยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจอย่าง ถูกต้อง และ ตรงประเด็นได้ (คัมภีร์ญ จะ กะถัง กัตตา)**
  - ๗) **ไม่ชักนำในอฐานะ (โน จักฺฐาเน นโยชะเย)** คือไม่ชักจูงไปในทางเสื่อม (อบายมุข) หรือ ไปในทางที่เหลวไหลไร้สาระ หรือที่เป็นโทษ เป็นความทุกข์ เดือดร้อน

หลักการครองงาน

หลักการครองงาน ประกอบด้วยหลักธรรม คือ **อิทธิบาทธรรม** ได้แก่

๑.๑ **ฉันทะ ความรักงาน** คือ จะต้องเป็นผู้รักงานที่ตนมีหน้าที่รับผิดชอบอยู่ และทั้งจะต้อง เอาใจใส่กระตือรือร้นในการเรียนรู้งาน และเพิ่มพูนวิชาความรู้ความสามารถ ในการทำกิจการงาน และ มุ่งมั่นที่จะทำงานในหน้าที่รับผิดชอบหรือกิจการงานอาชีพของตน ให้สำเร็จเรียบร้อยอยู่เสมอ

๑.๒ **วิริยะ ความเพียร** คือ จะต้องเป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียร ประกอบด้วย ความอดทน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากในการประกอบกิจการงานในหน้าที่หรือในอาชีพของตน จึงจะถึงความสำเร็จ และความเจริญก้าวหน้าได้

๑.๓ **จิตตะ ความเป็นผู้มีใจจดจ่ออยู่กับภาระงาน** ผู้ที่จะทำงานได้สำเร็จ ด้วยดี มี ประสิทธิภาพนั้น จะต้องเป็นผู้เอาใจใส่ต่อกิจการงานที่ทำ และมุ่งกระทำงานอย่าง

ต่อเนืองจนกว่าจะสำเร็จ ไม่ทอดทิ้งหรือวางธุระเสียกลางคัน ไม่เป็นคนจับจด หรือทำงานแบบทำๆ หยุดๆ

หัวหน้าหน่วยงานหรือผู้บริหารจะต้องคอยดูแลเอาใจใส่ “ติดตามผลงาน และ/หรือ ตรวจงาน” หน่วยงานต่างๆ ภายในองค์การของตน เพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัย ตัดสินใจ และสั่งการ ให้กิจการงาน ทุกหน่วยดำเนินตามนโยบายและแผนงาน ให้ถึงความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

๑.๔ **วิมังสา** **ความเป็นผู้รู้จักพิจารณาเหตุสังเกตผลในการปฏิบัติงานของตนเอง และของผู้ย่อยหรือของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา** ว่า ดำเนินไปตามนโยบายและแผนงานที่วางไว้หรือไม่ ได้ผลสำเร็จ หรือมีความคืบหน้าไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงไร มีอุปสรรคหรือปัญหาที่ควรได้รับการ ปรับปรุงแก้ไขวิธีการทำงาน หรือวิธีการบริหารกิจการงานนั้นให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้อย่างไร ขั้นตอนนี้ เป็นการนำข้อมูลจากจากที่ได้ติดตามประเมินผลงานหรือตรวจงานนั้นแหละมาวิเคราะห์ วิจัย ให้ทราบเหตุผลของปัญหาหรืออุปสรรคข้อขัดข้องในการทำงาน แล้วพิจารณาแก้ไขปัญหานั้น และปรับปรุงพัฒนาวิธี การทำงานให้ดำเนินไปสู่ความสำเร็จ ให้ถึงความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปได้

อนึ่ง **อิทธิบาทธรรม** ข้อ “**วิมังสา**” คือ**ความเป็นผู้รู้จักพิจารณาเหตุสังเกตผลในการทำงาน ให้ได้ผลดี**นี้ กล่าวโดยความหมายอย่างกว้าง จะเห็นมีข้อปฏิบัติที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบ หรือในการประกอบสัมมาอาชีพ ให้ได้ผลดีและมีความเจริญมั่นคงยิ่งกว่าข้ออื่นๆ อีก ที่ในวงวิชาการบริหาร ได้ศึกษาวิจัยเห็นผลดีมาแล้ว ได้แก่

ก) **เป็นผู้มีความคิดริเริ่ม (Initiatives) ด้วยความคิดสร้างสรรค์ (Creative)** โครงการใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์สุขแก่หมู่คณะ สังคม และประเทศชาติ และวิธีการทำงานใหม่ๆ ให้การปกครอง การบริหาร กิจการงานได้บังเกิดผลดี มีประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้น

ข) **มีความคิดพัฒนา (Development) คือ เป็นนักพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่ล้าหลัง หรือข้อบกพร่องในการทำงานให้ดีขึ้นอยู่เสมอ**

ค) **เป็นผู้มีสำนึกในภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ (Sense of Responsibilities) สูง** คือ มี สำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยการศึกษาหาความรู้ เพิ่มพูนศักยภาพ และ สำนึกในการสร้าง ฐานะของตน และมีสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม คือต่อครอบครัว ต่อองค์กรและหมู่คณะ ที่ตนรับผิดชอบ

อยู่ และต่อสังคมประเทศชาติ ให้เจริญสันติสุข และมั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนึกในหน้าที่ รับผิดชอบต่อสถาบันหลักทั้ง ๓ ของประเทศชาติไทยเรา คือ สถาบันชาติ ๑ สถาบันพระพุทธศาสนา ๑ และสถาบันพระมหากษัตริย์ ๑ เพราะสถาบันหลักทั้ง ๓ นี้ หากสถาบันใดคลอนแคลน ไม่มั่นคง ไม่ว่าจะเพราะถูกศัตรูภายใน และ/หรือ ศัตรูจากภายนอกรุกราน ย่อมกระทบกระเทือนถึงสถาบันหลักอื่นๆ ของชาติไทยเรา ให้พลอยคลอนแคลนอ่อนแอไปด้วย

ผู้นำที่ดี จึงย่อมต้องสำเหนียก และจักต้องมีความสำนึก ในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อ สถาบันหลักทั้ง ๓ นี้ อย่างจริงจัง และจะต้องรับช่วยกันดำเนินการ ให้ความ คุ่มครอง ป้องกัน แก้ไข บำรุง รักษา อย่างเข้มแข็งจริงจัง และต่อเนื่อง ให้เกิดความเจริญ และความสันติสุขอย่างมั่นคง ให้ได้

ข) มีความมั่นใจตนเอง (Self Confidence) สูง นี้หมายถึง มีความมั่นใจ โดยธรรม คือ มีความมั่นใจในความรู้ ความสามารถ สติปัญญาและวิสัยทัศน์ และทั้งคุณธรรม คือ ความเป็นผู้มีศีล มีธรรม อันตนได้ศึกษาอบรมมาดีแล้ว มิใช่มีความมั่นใจอย่างผิดๆ ลอยๆ อย่างหลงตัวหลงตน ทั้งๆ ที่แท้จริง ตนเอง หาได้มีคุณสมบัติและคุณธรรมดีสมจริงไม่ และจักต้องรู้จักแสดงความ มั่นใจ ในเวลาคิด พูด ทำ ให้เหมาะสมกับกาละ เทศะ บุคคล สถานที่ และ ประชุมชน ด้วย

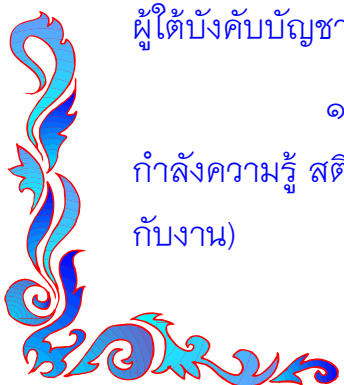
หลักการครองคน

หลักการครองคน ประกอบด้วยหลักธรรมดังต่อไปนี้

๑. รู้จักหลักปฏิบัติต่อกันด้วยดี ระหว่างผู้บังคับบัญชากับลูกน้อง หรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า ชื่อ “**เหฏฐิมทิส**” มีเนื้อความว่า

“**เหฏฐิมทิส**” คือ ทิศเบื้องต่ำ เจ้านาย หรือผู้บังคับบัญชา พึงบำรุงบ่าว คือ ผู้ใต้บังคับบัญชา ด้วยสถาน ๕ คือ

๑.๑ **ด้วยการจัดงานให้ตามกำลัง** กล่าวคือ มอบหมายหน้าที่การงานให้ตามกำลังความรู้ สติปัญญา ความสามารถ (Put the right man on the right job – รู้จักใช้คนให้ถูกกับงาน)

๑.๒ **ด้วยการให้อาหารและบำเหน็จรางวัล** กล่าวคือ เมื่อทำดี ก็รู้จักยกย่อง ชมเชย และ/หรือ สนับสนุน อุดหนุน ให้ได้รับบำเหน็จรางวัล เลื่อนยศ เลื่อนตำแหน่งตามสมควรแก่ฐานะ เมื่อทำไม่ดี ก็ให้คำตักเตือน แนะนำ สั่งสอน ให้พัฒนาสมรรถภาพให้ดีขึ้น ถ้าไม่ยอมแก้ไขพัฒนาตนให้ดีขึ้น ก็ต้องตำหนิ และมีโทษตามกฎหมาย โดยชอบธรรม

๑.๓ **ด้วยการรักษาพยาบาลในยามเจ็บไข้** กล่าวคือ ต้องรู้จักดูแลสารทุกข์ สุกดิบของ ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ไม่เป็นผู้แล้งน้ำใจ คือไม่ปฏิบัติกับลูกน้อง หรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา

๑.๔ **ด้วยแจกของมีรสดีแปลกๆ ให้กิน** หมายความว่า ให้รู้จักมีน้ำใจแบ่งปัน ของกิน ของใช้ดีๆ ให้ลูกน้อง

๑.๕ **ด้วยปล่อยในสมัย** คือ รู้จักให้ลูกน้อง หรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาได้ลาพักผ่อนบ้าง

ส่วนบ่าว หรือลูกน้องผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา เมื่อเจ้านาย หรือผู้บังคับบัญชา ทำนุบำรุงอย่างนี้แล้ว ก็พึงปฏิบัติอนุเคราะห์เจ้านาย ผู้บังคับบัญชาด้วยสถาน ๕ ตอบแทน ด้วยเช่นกัน คือ

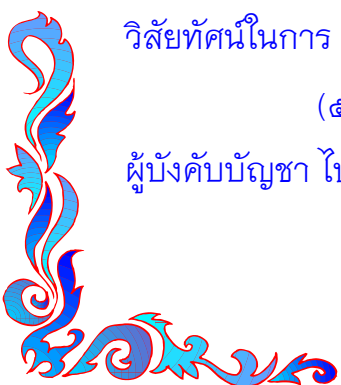
(๑) **ลุกขึ้นทำงานก่อนนาย** คือ ให้รับสนองงานผู้บังคับบัญชาด้วยความขยัน ซื่อสัตย์ อดทนทำงานก่อนนาย หรือผู้บังคับบัญชา อย่างน้อย ก็มาให้ทันเวลาทำงาน ไม่มาสายกว่านาย หรือ สายกว่าเวลาทำงานตามปกติ

(๒) **เลิกการทำงานที่หลังนาย** คือ ทำงานด้วยความขยันขันแข็ง แม้เลิก ก็ควรเลิก ที่หลังนาย หรือผู้บังคับบัญชา อย่างน้อยก็อยู่ทำงานให้เต็มเวลา ไม่หนีกลับบ้านก่อนเวลาเลิกงาน

(๓) **ถือเอาแต่ของที่นายให้** คือ มีความซื่อสัตย์ จงรักภักดี ไม่คดโกงนาย หรือผู้บังคับ บัญชา ไม่คอร์รัปชั่น ไม่เรียกร้องต้องการโดยไม่เป็นธรรม หรือเกินเหตุ

(๔) **ทำงานให้ดีขึ้น** คือ ต้องรู้จักพัฒนาคุณวุฒิ ความรู้ ความสามารถ และ วิสัยทัศน์ในการ ทำงาน ให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพสูง

(๕) **นำคุณของนายไปสรรเสริญ** คือ รู้จักนำคุณความดีของเจ้านาย ผู้บังคับบัญชา ไปยกย่อง สรรเสริญ ตามความเป็นจริง ในที่และโอกาสอันสมควร

กล่าวโดยย่อ ผู้บังคับบัญชา กับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา พึงปฏิบัติต่อกัน ดังคำนักปกครอง นักบริหารแต่โบราณกล่าวว่า

“อยู่สูงให้นอหน้า อยู่ต่ำให้นอนหงาย”

“อยู่สูงให้นอหน้า” หมายความว่า เป็นผู้ปกครอง ผู้บังคับบัญชา หรือเป็นผู้นำคน พึงดูแลเอาใจใส่ ทำนุบำรุง ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา หรือลูกน้องด้วยดี คือด้วยความเป็นธรรม ตามหลักธรรมของ พระพุทธเจ้า ตามที่กล่าวข้างต้นนี้ เพื่อให้ลูกน้อง หรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา มีขวัญกำลังใจในการสนองงาน ได้เต็มที่ **อย่าให้ลูกน้อง หรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา เกิดความรู้สึกท้อถอย ว่าทำดีสักเท่าใด ผู้ใหญ่ ก็ไม่เหลียวแล** ดังคำโบราณท่านว่า

มีปาก ก็มีเปล้า เหมือนเต่าหอย

เป็นผู้น้อย แม้ทำดี ไม่มีขลัง

หรืออย่าให้ลูกน้อง หรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา เกิดความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจว่า ผู้ใหญ่ไม่ ยุติธรรม มักเลือกปฏิบัติไม่เสมอกัน ดังคำที่ว่า

(เรา) ทำงานทั้งวัน ได้พันห้า

(ส่วนคนอื่น) เดินไปเดินมา ได้ห้าพัน

“อยู่ต่ำให้นอนหงาย” หมายความว่า ลูกน้อง หรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ก็พึงปฏิบัติตน ต่อเจ้านาย หรือผู้บังคับบัญชาด้วยดี รับสนองงานท่านด้วยความยินดี ด้วยใจจริง และทำงานด้วย ความเข้มแข็ง ตามหลักธรรม คือ **“เมฏฐิมิติก”** ดังที่กล่าวมาแล้ว

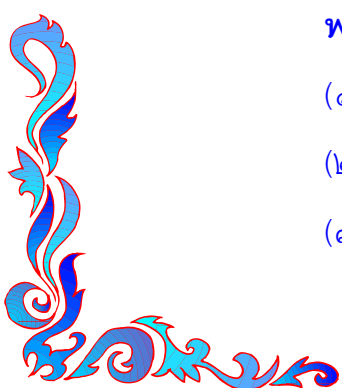
๒. เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ (Human Relation) ที่ดี ด้วยคุณธรรม คือ พรหมวิหารธรรม และสังคหวัตถุ

พรหมวิหารธรรม คุณธรรมเครื่องอยู่ของผู้ใหญ่ ๔ ประการ

(๑) เมตตา คือ ความรักปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นอยู่ดีมีสุข

(๒) กรุณา คือ ความสงสารปรารถนาให้ผู้อื่นทุกข์ เดือดร้อน ให้พ้นทุกข์

(๓) มุทิตา คือ ความพลอยยินดี ที่ผู้อื่นได้ดี ไม่คิดอิจฉาริษยากัน

(๔) **อุเบกขา** คือ ความวางเฉย ไม่ยินดียินร้ายเมื่อผู้อื่นถึงซึ่งความวิบัติ โดยที่เราก็อช่วย อะไรไม่ได้ ก็ต้องปล่อยวางใจของเราเองด้วยปัญญา ตามพระพุทธพจน์ว่า “สัตว์โลกเป็นไปตามกรรม”

สังคหัตถุธรรม ๔ ประการ คือ

(๑) **ทาน** รู้จักให้ปัน สิ่งของ ของตน แก่ผู้อื่นที่ควรให้ปัน

(๒) **ปิยวาจา** รู้จักเจรจาอ่อนหวาน คือ กล่าวแต่วาจาที่สุภาพอ่อนโยน

(๓) **อิตถจริยา** รู้จักประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น

(๔) **สมานัตตตา** เป็นผู้มีตนเสมอ คือ ไม่ถือตัวเย่อหยิ่ง จองหอง อวดดี

คุณธรรม ๔ ประการนี้ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้อื่นไว้ได้ และยัง **ความสมัคร สمانสามัคคี** ให้เกิดขึ้นระหว่างกันและกันด้วย หรือจะเรียกว่า เป็น **“หลักธรรมมหาเสน่ห์”** ก็ได้

หลักธรรมาภิบาล

หลักธรรมาภิบาล คือคุณธรรมของนักปกครองนักบริหารที่ดี (Good Governance) คือ

๑.๑ **หลักความถูกต้อง** คือ มีการพิจารณาวินิจฉัยปัญหา การทำการตัดสินใจ (Decision Making) และสั่งการ (Command) ด้วยความถูกต้องตามกฎหมายบ้านเมือง และกฎระเบียบข้อบังคับ ขององค์กรที่ออกตามกฎหมาย ถูกต้องตามหลักศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีของสังคม ถูกต้อง ตามนโยบายของผู้บังคับบัญชาหน่วยเหนือ และถูกต้องตรงประเด็นตามหลักวิชา และได้รับความพึงพอใจ จากคนที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

๑.๒ **หลักความเหมาะสม** คือ รู้จักคิด พูดยุติ ทำ กิจการงาน และปฏิบัติงานได้เหมาะสม ถูกกาละ เทศะ บุคคล สังคม และสถานการณ์ (มีสำปฐิธรรม)

สำปฐิธรรม คือ คุณธรรมของสัตบุรุษ คือคนดีมีศีลธรรม มี ๗ ประการ คือ

๑ **ธัมมัญญตา** รู้จักเหตุ ได้แก่ ปัญญารู้เหตุแห่งทางเจริญ และทางเสื่อม เป็นต้น

๒ **อัตถัญญตา รู้จักผล** ได้แก่ ปัญญารู้ผล ที่เป็นมาแต่เหตุ หรือปัจจัยให้เกิดผลต่างๆ ตามที่เป็นจริง

๓ **อัตถัญญตา รู้จักตน** คือ รู้ภูมิธรรม ภูมิปัญญา และฐานะของตน ตามที่เป็นจริง แล้ววางตนให้เหมาะสมแก่ฐานะ

๔ **มัตถัญญตา รู้จักประมาณตน** ปฏิบัติตน วางตน ให้เหมาะสมแก่ฐานะ และรู้จัก ประมาณในการบริโภคใช้สอยทรัพย์ที่มีอยู่ และตามมีตามได้

๕ **กาลัญญตา รู้จักกาล** คือ รู้จักเวลา หรือโอกาสที่ควร และไม่ควรพูด หรือกระทำ การต่างๆ

๖ **ปริสัจญตา รู้จักชุมชน** ว่ามีอหิชาศัยใจคอ ฐานะความเป็นอยู่ และขนบธรรมเนียม ประเพณีของหมู่ชนต่างๆ เพื่อให้รู้จักวางตัวให้เหมาะสม

๗ **บุคคัลญตา รู้จักบุคคล** ว่ามีอหิชาศัยใจคอ มีภูมิธรรม ภูมิปัญญา และมีฐานะอย่างไร เพื่อปฏิบัติตน หรือวางตน ให้เหมาะสมตามฐานะของเราและของเขา

๑.๓ **หลักความบริสุทธิ์** คือ มีการวินิจฉัย สั่งการ กระทำกิจการงาน ด้วยความบริสุทธิ์ใจ คือ ด้วยเจตนา ความคิดอ่าน ที่บริสุทธิ์

๑.๔ **หลักความยุติธรรม** คือ มีการวินิจฉัย สั่งการ และปฏิบัติต่อผู้อยู่ใต้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ด้วยความชอบธรรม บนพื้นฐานแห่งหลักธรรม หลักการ เหตุผล และข้อมูลที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ และตรงประเด็น และ**ด้วยความเที่ยงธรรม** คือ **ไม่อคติ** หรือ**ลำเอียง**ด้วยความหลงรัก หลงชัง ด้วยความกัลังเกรง และด้วยความหลง ไม่รู้จริง คือขาดข้อมูลที่ถูกต้องเชื่อถือได้ และสมบูรณ์ เป็นเครื่อง ประกอบการวินิจฉัย ตัดสินใจ ให้ความเที่ยงธรรม

หลัก **“ธรรมภิบาล”** นี้ เมื่อกระจายเป็นข้อปฏิบัติปฏิบัติชอบ สำหรับ พระราชา มหากษัตริย์ ที่ทรงใช้ปกครองพระราชอาณาจักร ให้อาณาประชาราษฎร์อยู่เย็นเป็นสุข ชื่อว่า **“ทศพิธราชธรรม”** อันผู้ปกครอง/ผู้บริหารประเทศชาติทุกระดับ และแม้ผู้บริหารองค์กรอื่นๆ พึงใช้ประกอบ การปฏิบัติงานของตน ให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมาย เพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชนโดยส่วนรวม ได้เป็นอย่างดี

“ทศพิธราชธรรม” พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงคุณอันประเสริฐของเรา ได้ทรงถือ เป็นหลักปฏิบัติ ในการครองพระราชอาณาจักร ให้พสกนิกรของพระองค์อยู่เย็นเป็นสุข เป็นที่ประจักษ์ตา ประจักษ์ใจแก่ชนชาวโลกเสมอมา นั้น มี ๑๐ ประการ ตามพระพุทธานุญาตดังต่อไปนี้ คือ

- ๑) **ทาน** การให้
- ๒) **ศีล** การสังวรระวังกายและวาจา ให้เรียบร้อยดีไม่มีโทษ
- ๓) **บริจาค** การเสียสละ
- ๔) **อาชชวะ** ความซื่อตรง
- ๕) **มัททวะ** ความสุภาพอ่อนโยน
- ๖) **ตปะ** ความเพียรเพ่งเผากิเลส
- ๗) **อักโกธะ** ความไม่โกรธ
- ๘) **อวิหิงสา** การไม่เบียดเบียนผู้อื่น ตลอดทั้งสัตว์ให้ได้ทุกชัณษา
- ๙) **ขันติ** ความอดทน
- ๑๐) **อวิโรธนะ** ความประพฤติปฏิบัติที่ไม่ผิดทำนองคลองธรรม และดำรงอาการคงที่ ไม่หวั่นไหว ด้วยอำนาจยินดียินร้าย

